

Cuvîntul, fără deosebiri fonetice, se păstrează în limbile: rusă, bulgară și sîrbo-croată: *нѣмцѣ*.

Pristav a intrat și în limba română, astăzi fiind învechit¹.

БѢЛМЖЖА «magnat, mare boier»². În afară de *БѢЛМЖЖА*, atestat frecvent în documente, în cronică se folosește ades termenul *БѢЛМЖЖА*. Astfel găsim: *ПАДОША МНОШЕ БѢЛМЖЖИ* «au căzut mulți boieri mari» (*Putna*, II, p. 59); *БѢЛМЖЖЕМЪ НѢККЫ НЖЕ УТ СНИГКАНТА* «unor boieri mari din sfat» (*Azarie*, p. 132); *ИЗНАИ КЪ БѢЛМЖЖЕМЪ... ПРИЗОВИ СТАРЫЖ БѢЛМЖЖЕ И СЪВѢТНИКЫ* «ieși la boierii cei mari... cheamă pe bătrînii boieri mari și pe sfetnicii» (*Neagoe*, p. 242).

În textele slave vechi găsim doi termeni asemănători: 1) *БѢЛМЖЖА* «Fürst, Herrscher» și 2) *БѢЛМЖЖА* «Statthalter, Landpfleger»³. Al doilea ar putea explica sensul din *Cronici*. În *Manasses* apare numai termenul *БѢЛМЖЖА* (p. 240), iar în textele rusești vechi există trei forme: *БѢЛМЖЖА* (*БѢЛМЖЖА*) *БѢЛМЖЖА* și *БѢЛМЖЖА*⁴. Mardarie Cozianul înregistrează numai forma *БѢЛМЖЖА* pe care o traduce «*БѢЛМЖЖА*» *БѢЛМЖЖА* (p. 115).

În limbile slave moderne se păstrează numai forme care corespund termenului slav vechi *БѢЛМЖЖА*, și anume: rusă — *вельможа*⁵, polonă — *wielmożny*, cehă — *velmož*, bulgară — *велможа* (considerat ca element rusesc)⁶ și sîrbo-croată — *велможа*⁷.

КѢНѢСЪ. Termenul general slav⁸ care în documentele slavo-române desemnează: în documente externe: marii cneji ai cnezatelor vecine, iar în cele interne a) mici proprietari, stăpîni sau întemeietori de sate; b) micii dregători însărcinați cu strîngerea prestațiilor de la țigani⁹. În *Azarie*, sub influența lui *Manasses*, își lărgeste sfera sensurilor, fiind folosit pentru a desemna «boier moldovean sau (boier) dregător turc»¹⁰ în exemple ca: *ДѢСПОТЪ... ОБОЦАННИ КѢНѢСИ И КОННИ ЦАРЕКИ МОУСТИ* «Despot... cîștigă cu făgăduieli pe boierii (dregătorii) și ostașii împăratului» (p. 132); *ЦАРИЦА ТЪМАМИ ПОЧТЕ КАЛОДЖАННИ НЖЕ ПОД СОБОЖ КѢНѢСЪ* «doamna a cinstit cu mii de binefaceri pe boierii (dregătorii) care erau sub dînsa» (p. 135).

Intrat în limba română¹¹, cuvîntul *cneaz* a avut o evoluție semantică proprie, identică cu sensul al doilea din slavona românească dar se păstrează și ca termen istoric cu sensul din limbile slave.

ГЛОКОПОЛОЖНИКЪ «logofăt, șeful cancelariei și purtătorul sigiliului domnesc». Termenul este compus din substantivul *ГЛОКО*, rădăcina verbului *ПОЛОЖИТИ* și sufixul *-НИКЪ*. Miklosich înregistrează cuvîntul găsit într-un codice

¹ Tiktin, RDW, t. III, p. 1262; DLRM, p. 665.

² În legătură cu sensul cuvîntului vezi și P. P. Panaitescu, *Învățăturile atribuite lui Neagoe Basarab. O reconsiderare*, în Rsl, VIII, p. 405.

³ Sandik și Aitzetmüller, *Handwörterbuch*, p. 149.

⁴ Sreznevski, *Материалы* t. I, col. 240—241.

⁵ Vasmer consideră termenul ca fiind format din adjectivul *великий*, *великий* și verbul *могу* (REW, t. I, p. 181).

⁶ BTR, p. 59.

⁷ I. I. Tolstoi, *Сербско-хорватско русский словарь*, Moscova, 1957, p. 66.

⁸ Vezi A. Meillet, *Le slave commun*, Paris, 1934, p. 55; Vasmer, REW, t. I, p. 581.

⁹ Vezi Lucia Djamo și Olga Stoicovici, *Din terminologia socială a documentelor slavo-moldovenești din sec. al XIV-lea și al XV-lea* în Rsl, VI, p. 77.

¹⁰ I. Bogdan, *Letopisețul lui Azarie*, p. 39.

¹¹ Despre vechea instituție românească desemnată prin acest termen slav și pătrunderea cuvîntului în limba română vezi studiul lui Ioan Bogdan *Despre cnejii români*, în AAR. Memorii... t. XXVI, București, 1903.